

කුන්වෙනි ගත වර්ෂයේ සිට දහ වෙනි ගත වර්ෂය දක්වා පැවති පිරිවෙන් අධ්‍යාපනය

අකුරටියේ අමරවංස නා හිමිපාණන් වහන්සේ

ලංකාවේ පිරිවෙන් අධ්‍යාපන ඉතිහාසය ජාතියේ ඉතිහාසයත් සමගම ආදියෙහි පටන් මැන යුගය දක්වාම සම්බන්ධව පැවැත්තේය. මිහිඳු මාහිමියන් මෙහි වඩින්නට පෙර රටේ පැවති අධ්‍යාපනය කෙබඳු දැයි කීමට සාක්‍ෂ්‍ය දුර්ලභය. එහෙත් යම් කිසි අධ්‍යාපන ක්‍රමයක් පැවති බවට සාධක නැත්තේම නොවේ. පණ්ඩුකාභය කලා පුවතේ සඳහන් පණ්ඩුල බ්‍රාහ්මණ පඬිවරයා එවක සිටි උගත් පඬිවරයකු බව නිසැකය. පණ්ඩුකාභය වැනි රාජ කුමාරයන් සිප් සතර හදලේ ඔහු ළඟය. දේවානම්පියතිස්ස රජු හා අශෝක රජු අතර ලියුම් ගණු දෙනු වූයේ එවකට මෙහි පැවති අක්‍ෂර විශේෂයක් උපයෝගී කරගෙන විය යුතුය. මෙසේ ජාත්‍යන්තර දූත ගමන් නිතර සිදුවූ ඒ යුගයේ භාෂාවන් ප්‍රමාණවත් දියුණුවක් ලැබූ තත්වයක පැවැත්තේ යයි සිතිය හැකිය. මිහිඳු හිමියන් එතරම් පහසුවෙන් ගැඹුරු ධර්මයක් අතර මගදී හමු වූ තිස්ස රජතුමාට අවබෝධ වන අයුරු දේශනා කළේ මෙහි ව්‍යවහාර වූ භාෂාවෙන් විය යුතුය. උන්වහන්සේ මෙහි ඒමට සුදුසු කල් බලමින් සිටියේ මේ රටේ භාෂාව සිරිත් විරිත් ආදිය ඉගෙනීමට විය යුතුය. මේ කරුණු නිසා මිහිඳු හිමියන් මෙහි රෝපණය කළ ශාසන බිජය මල් එල ගැන්වීම හා වාක්‍යයක් බවට පත්වීමට කාලයක් ගත නොවීය. දෙවන පැතිස් මහරජුන් කර වූ ඉහමෙව්නා උයනේ පිහිටි මහා විහාරය ආදීම පිරිවෙණ ලෙසත් ආදීම සංඝාරාමය ලෙසත් පිළිගෙන තිබේ. එකල උසස් රජ කුල වලින් මහණ වූ පැවිදි පිරිස් ස්ත්‍රී පුරුෂ දෙපක්‍ෂයෙන්ම සමන්විත වූහ. ඒ හැමදෙනාම ධර්මයන් ශාස්ත්‍රයන් උගත්තේ මේ ආරාමවාසී භික්ෂූන් අතින් විය යුතුය. පසුකාලයක ජාතියේ ආගමික නායකයා වූයේත් ජාතියේ ගුරුවරයාවූයේත් භික්ෂූන් වහන්සේය. නොදැනුවත්වම ක්‍රමයෙන් විකාශනය වී ගිය ආරාම අධ්‍යාපනය රටේ ජනතාවගේ ශිල්ප ශාස්ත්‍ර හැදෑරීමටත් ආගම ධර්ම හැදෑරීමටත් මූලයන් වූ ආයතනයෝ වූහ. මහා විහාරය භික්ෂූන්ට ආගම ධර්මය මෙන්ම වෙනත් ශිල්ප ශාස්ත්‍රන් උගැන්වූ බවට ශාක්‍ෂ්‍ය පෙණේ මෙරටට වැඩම කළ භික්ෂු පිරිස රටේ ජනතාවගේ පාරලෝකික විමුක්තිය මෙන්ම ඵෙහ ලෝකික ජන ජීවිතය පිළිබඳව ද වග කිවයුතු තත්වයක් දැරූහ. ඒ නිසාම කායබී බහුල අවිචේකී ගිහි ජීවිත ගත කරන්නාවූන්ට වඩා විචේකීව සන්සුන් ජීවිත ගත කළ භික්ෂූන් වහන්සේ නමකගේ බුද්ධිවර්ධනය කර ගන්නා අතරම ජනතාවට අවශ්‍ය ශිල්ප ශාස්ත්‍ර උගැන්වීම ද අමතක නොකළහ. මිහිඳු හිමියන් මෙරටට ගෙන ආ පාලි භාෂාවන් ත්‍රිපිටකය හා අර්ථකථාත් සිංහල භාෂාවට පෙරළීම සැලකිය යුතු සිද්ධියකි. ක්‍රිපූරුදු පෙර නො ඇසූ විරු ධර්මයකුත් භාෂාවකුත් උගෙන මෙරටට භාෂාවන් ද හදාරා ඒ විදේශීය පිරිස ගත් උදෙසාගි භාවයන් මෙරට විසූ අර්ථය පාදි

රාජ කුමාරවරු ඒ භාෂාව හා ධර්මයන් උගෙන බහුශ්‍රැව නත්වයට පත්ව සම්පූර්ණ ත්‍රිපිටකයේත් පාලි භාෂාවෙන් ගැඹුරු උගතුන් වී කළ ඒ ප්‍රාතිභායාමයන් නො සිතිය හැකි තරම් උදර වූවකි.

සංසමිත්තා තෙරණින් වහන්සේ බෝධිය වැඩමවා ගෙන ඒමත් ඒ සමග පැමිණි විවිධ කුලවලට අයත් විවිධ භාෂා කථා කළ ඒ ඒ කායාමයෙහි දක්ෂ ඉන්ද්‍රියානු දූත පිරිසක් මෙහි පැලපදියන් වී මේ රට ත්‍රිපිටකයන් ශාසනයන් ආරක්ෂාවීමේ සරු කෙතක් බවට පත් කළ ආකාරයත් විස්මයාවහය. එද භික්ෂූන් වහන්සේ ජාතියේ ගුරුවරයා වී ආරාමය විද්‍යාසානනය කොට ගෙන පැවැත්වූ අධ්‍යාපන ක්‍රමය හැර වෙනත් අධ්‍යාපනයක් මේ රටේ ව්‍යාප්තව නො පැවැත්තේය. ඒ නිසා ආරාම අධ්‍යාපනය පසු කාලයක පිරිවෙන් අධ්‍යාපනය වශයෙනුත් මූල-ආයතන නම් වලිඤ්ඤාත් ගුරුකුල නාමයෙනුත් ව්‍යවහාර වන්නට පටන් ගත්තේය. මෙය යේත්‍රී ශ්‍රී දෙපක්ෂයටම සාධාරණ වූ අධ්‍යාපනයක් විය. පසු කාලයක සීගිරි පවිත්‍රය බලනවාට ගිය විවිධ අංශවල ස්ත්‍රී පුරුෂ - ගිහි පැවිදි දුප්පත් පොහොසත් ආදී ජනයා ලියු සීගිරි කුරුටු ගී වලින් අධ්‍යාපනය කෙතරම් නිදහස් ලෙස සෑම තැනම පැතිරී පැවැත්තේ දැ යි සිතිය හැකිය.

අභයගිරිය ජෙනවන යන සාගලික ආරාමවල මහායාන භික්ෂූන් ආරම්භ කළ අධ්‍යාපන ක්‍රමය මහාවිහාරීය භික්ෂූන්ගේ අධ්‍යාපනයට වඩා ක්‍රමානුකූලවූත් විස්තර වූත් ජනතාවගේ සිත් ගන්නාවූත් ක්‍රමයක් විය. මහායාන ධර්මය බොධිසත්ව වයභාව උතුම් කොට සලකන්නකි. පරාර්ථවයභාව ඒ ජීවිතයේ උපරිම ප්‍රතිපත්තිය වේ. මහජනයාට භිතකාරී හැම දෙයක්ම කිරීමට ඒ භික්ෂූන්ට ලැබී තිබුණ කුශලතාවන් අවසරයන් නිසා ගිහි ජීවිතයට අදාල වෛද්‍ය - කක්ෂත්‍ර - යන්ත්‍ර මන්ත්‍ර ආදියත් විවිධ භාෂාවන් හා දගින විශේෂයන් මේ ආයතනවල අධ්‍යාපනයේ අංග වූහ. භික්ෂූන් ගේ මූලිකත්වයෙන් පැවති මේ අධ්‍යාපනයත් ශික්ෂණයත් ආධ්‍යාත්මික ගුණ ධර්ම වර්ධනයත් මුල් කොට සකස්වූවක් විය. ගුරු ශිෂ්‍ය සම්බන්ධය වැඩිහිටියන්ට ගෞරවය දැක්වීම දෙව්විසියන්ට සැලකීම වැනි ගුණධර්ම මේ අධ්‍යාපනය මාර්ගයෙන්ම ජාතියට උරුම විය. පිය පුතු දෙපළගේ සම්බන්ධය වැනි සම්බන්ධයක් ආවායම් ශිෂ්‍ය දෙපක්ෂය තුළ පැවති බව පෙනේ. ඊට මෙය හොඳ නිදසුනක් වේ.

ආචරියෙන අන්තෙවාසිකම්භි සතතං සමිතං ආරක්ඛා උපට්ඨපෙනබ්බා. අසෙවනා සෙවනා ජාතිතබ්බා. පමත්තා අප්පමත්තා ජාතිතබ්බා. සෙය්‍යාවකාසො ජාතිතබ්බො. පත්තගතං සංවිහරිතබ්බං අස්සාසෙනබ්බො. මාහාධි අතෙථා තෙ අභික්ඛමජීති. ඉමීනා පුග්ගලෙන පට්ඨවරජීති පට්ඨාරො ජාතිතබ්බො. ගාමෙ පට්ඨාරො ජාතිතබ්බො. විහාරෙ පට්ඨාරො ජාතිතබ්බො. තෙන සල්ලාපො පට්ඨාරො ජාතිතබ්බො. විහාරෙ පට්ඨාරො ජාතිතබ්බො. තෙන සල්ලාපො කාතබ්බො. පිද්දං දිස්වා අධ්වාසෙනබ්බං සක්කවචකාරිනා භවිතබ්බං. අඛණ්ඩකාරි නා භවිතබ්බං. අරහස්සකාරිනා භවිතබ්බං. නිරවසෙස කාරිනා භවිතබ්බං. ජානෙමීමං සිප්පෙසුති ජනක චිත්තං උපට්ඨපෙනබ්බං කථං අයංන පරිභාසෙය්‍යාති වඩ්ඪ චිත්තං උපට්ඨපෙනබ්බං. ආපදාසු න විජහිතබ්බං. බලවං ඉමං කරොමී සිප්පබලෙනාති චිත්තං උපට්ඨපෙනබ්බං. මෙත්තචිත්තං උපට්ඨපෙනබ්බං ආපදාසු නවිජහිතබ්බං. කරණියෙ නප්පමජ්ජිතබ්බං. බලිතො ධම්මෙන පග්ගහෙනබ්බාති. ඉමෙ බො භත්තෙ සඤ්චව්වසති ආචරියස්ස ආචාරියගුණා. තෙහි ගුණෙහි මධි සමමා පට්ඨපජ්ජසු.

යනුවෙන් ගුරුවරයා විසින් අන්තෙවාසිකයා කෙරෙහි නිරන්තරයෙන් යහපත් කොට ආරක්ෂා තැබිය යුත්තේය. අසෙවනාසෙවනයේ දත යුත්තාහුය. ප්‍රමාද අප්‍රමාදයේ දත යුත්තාහුය. නිද්‍රාවකාශය දත යුත්තේය.

ගිලන් බව දහ යුත්තේය. හෝජන ලත් නොලත් බව දහ යුත්තේය. ශ්‍රද්ධා වීරිය බහුශ්‍රතාදී පුද්ගල විශේෂය දහ යුත්තේය. පාත්‍රයට ලත් දෙයක් වත් බෙද දිය යුත්තේය. භය නොගනුව නොපට අඤ්ඤා ඉගෙනීම වැඩි යන්නේ යයි කියා අස්වසාලිය යුත්තේය. මේබල පුද්ගලයකු හා හැසිරෙ යයි කියා හැසිරීම දහ යුත්තේය. ග්‍රාමයෙහි හැසිරීම දහ යුත්තේය. විභාරයෙහි හැසිරීම දහ යුත්තේය. අන්තේවාසිකයා හා සමග කවර වේලෙහිත් සල්ලාප නොකට යුත්තේය. අන්තේවාසිකයාගේ සිදුරක් දක නොකිපී ඉවසිය යුත්තේය. කරන සත්කාරයත් සකස් කොටම කරවන සුදු විය යුත්තේය. උගන්වන ශාස්ත්‍ර ධර්මයන්ගේ අධ්‍යාපන නොකිරීමෙන් කරණ සත්කාරයෙන්ම අධ්‍යයනකාරී විය යුත්තේය. රහස්කාරී නොවිය යුත්තේය. නිරවශේෂකාරී විය යුත්තේය. කවර උපායකින් මොහු ශිල්පයෙහි උපදවම දෝහෝයි කියා ජනක චිත්තය ඉපදවිය යුත්තේය. කෙසේ නම් මොහු ශිලාදී ගුණයෙන් නො පිරිහේ දෝයි කියා වර්ධනය ඉපදවිය යුත්තේය. මොහු ශික්ෂා බලයෙන් බලවත් කෙරෙයි යන චිත්තය ඉපදවිය යුත්තේය. මෙහි චිත්තය උපදවා ලිය යුත්තේය. ආපදාඤ්ඤා පැමිණි කල්හි නොහැරිය යුත්තේය. කිසි කටයුතු කෘත්‍යයක් පැමිණි කල්හි මට කිමිදයි කියා ප්‍රමාද නොවිය යුත්තේය. බලිතව සිත වංචල වූ කල්හි ධර්මයෙන් සංග්‍රහ කට යුත්තේය. ස්වාමීන් වහන්ස, මේ යථෝක්ත පස්විසි ගුණයෝ ආචාර්යවරයාගේ ආචාර්ය ගුණයෝය.

(මිලින්ද ප්‍රශ්නය)

පාලි භාෂාව මුල් කොට පෙරවාද බුද්ධධර්මයත්, වෙනත් කැප සරුප් විද්‍යා ආදියත් මෙහි ඉගැන්වූ අතර සංස්කෘත භාෂාව මුල්කොට ගෙන ගෘහ ජීවිතයට අදාළ ශාස්ත්‍ර හැම එකක්ම ඉගැන්වූහ. බුද්ධදස වැනි රජවරු සංස්කෘත භාෂාවත් වෛද්‍ය ශාස්ත්‍රත් උගෙන ඒ ශාස්ත්‍රවල පාරප්‍රාප්ත විද්‍යාධරයෝ වූහ. සාරාඤ්ඤ සංග්‍රහ වැනි ග්‍රන්ථ නිපදවීමට තරම් ඒ උගත්තු අවකාශ ලබාගත්හ. ජානකීහරණය වැනි මහාකාව්‍යකරණයට සමඤ්ඤා රජකුමරුවෝත් සිටියහ. කලා ශිල්ප අතින් අනුරාධපුර ඉතිහාසය පොහොසත් වූයේ බුද්ධ ධර්මය පැමිණීමත් සමගය. හික්ෂුන් වහන්සේ ගෘහනිමාණ ශිල්පයෙහි ද විත්‍ර ශාස්ත්‍රයෙහි ද ප්‍රතිමා නෙලීමෙහි ද මහත් කෞශල්‍යයක් ලැබ සිටියහ. රුවන්වැලි වෛත්‍ය කමාන්තයෙහි මෙන්ම ලෝවාමහ පායෙහිද සම්පූර්ණ සැලැස්මත් අවසන් වනතුරු කටයුතු සොයා බැලීමත් කළේ මහ තෙරවරුය. රුවන්වැලි සෑය තවත් විශාල කිරීමට රජතුමා කළ අදහසට විරුද්ධව කරුණු කියා අඩු ප්‍රමාණයකින් කළේ වාස්තු විද්‍යාඥ හික්ෂුන්ගේ ඉල්ලීම පිටය

හික්ෂු අධ්‍යාපනය සම්පූර්ණ සිතීමේ නිදහසටත් කෙතරම් කුඩාවූකු හෝ වරදක් අඩුවක් කිවහොත් මුදුනෙන් පිළිගැනීමටත් තර්කානුකූලව හැම දෙයක්ම උචිත පරිදි වාද විවාද කිරීමටත් නිදහස ලැබූ ක්‍රමයක් වේ. එය බුද්ධ ධර්මයේ ප්‍රධාන මුල් අත්තිවාරම වේ. මෙහි දෙවියකුට යටත් කළ කිසිවක් නැත. මනුෂ්‍ය නිදහස උතුම්කොට සලකන ධර්මයකි. ඒ නිසාම බෞද්ධ ඉගැන්වීම් ක්‍රමයේ මූලිකත්වය දැරූ හික්ෂු ජී උතුම් දහම අනුව ශිල්ප ශාස්ත්‍ර ඉගැන්වීම ගරුකොට සැලකූහ. එයට මෙහි සඳහන් ප්‍රකාශය හොඳ උදාහරණයක් වේ. කාලාම ගමට වැඩි බුදු රජාණන් වහන්සේ දුටු ගැමියෝ විවිධ දෘෂ්ටි ගතුවන්ගේ ධර්ම මාර්ග අසා විකෘති සිත් ඇත්තෝව සිටියාහු බුදුදහම කෙරේද සංග්‍රහාත්මක චිත්තවත් පහළ කළහ. එහිදී මේ ධර්මය ඔවුන්ට දෙසූහ. මෙය කිසිම ශාස්ත්‍ර ශාසනයක නැති නිදහස් මතිකයනට අමා මිනිස් බල දේශනයකි.

“අලං වො කාලාමා කංඛතුං අලං විචිකිච්ඡිතුං කංඛතියෙ ව පන යානෙ විචිකිච්ඡා උජ්ජන්තා එඵ තුමිහෙ කාලාමා මා අනුස්සවෙන. මා පරමීපරාය, මා ඉති කීරාය, මා පීටක සම්පදනෙන මා තක්කහෙනු, මා නයහෙනු මා ආකාර පරිචිතක්කෙන, මා දිට්ඨිති ජක්ඛානක්ඛත්තියා, මා හබ්බරුපතාය මා සප්ඤ්ඤා නො ගරුතීයද තුමිහෙ කාලාමා අත්තනාව ජානෙය්‍යාඵ, ඉමෙ ධම්මා යාවජ්ජා ඉමෙ ධම්මා විඤ්ඤා ගරහිතා ඉමෙ ධම්මා සමත්තා සමාදින්නා අභිතාය දුක්ඛාය සංවත්තන්තීති අඵ තුමිහෙ කාලාමාපජභෙය්‍යාඵාති”

(අංගුත්තර නිකායපාන, මහා විග්ග - බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටකය.)

කාලාමයෙහි නොප විසින් සැක කරණට නිසිමය. විචිකිත්සා කරණට නිසිමය. සැක කටයුතු නැතම නොපට විචිකිත්සාව උපන. කාලාමයෙහි, තෙපි එව. අනුග්‍රව කපායෙනුද නො ගනිව. පරමීපරා කපායෙනුද නොගනිව. තෙල මෙසේ වී යයි ද නොගනිව. අපගේ පෙළ හා යෙදෙහි ද නොගනිව. තර්ක ග්‍රාහයෙනුද නොගනිව. නය ග්‍රාහයෙනුද නොගනිව. ආකාර පරිචිතර්කයෙනුද නොගනිව. අප සිතා ඉවසාගත් දෘෂ්ටිය හා සැසඳෙහිදීද නොගනිව. මෙතෙම පුජ්‍යයෙකැයි හච්චාරුපතායෙනුද නොගනිව. මේ මහණ අපට ගුරුහයි ද නො ගනිව. කාලාමයෙහි මේ දහමී කුසල්ය. මේ දහමී අකුසල්ය. මේ දහමී වරද සහිතය. මේ දහමී නුවණැත්තන් විසින් ගර්හිතය. මේ දහමීහු සපුරණ ලද්දහු සමාදන් කොට ගන්නා ලද්දහු අවැඩ පිණිය පවත්නාහයි තෙපි යම් කලෙක තුමුම දනගත්තාහු නම් කාලාමයෙහි, එකල්හි තෙපි එය දුරු කරව.”

මෙරට ජනයා ව්‍යවහාර කළ භාෂාව බුදුසමයන් සමග පැමිණි පාලි භාෂාවෙන් පොෂිත වූවාය. තද්භව වශයෙන් පෙළ බසින් හෙළ බසට බිඳී ආ ශබ්ද සංඛ්‍යාව විශාලය. එවක ජනයා ආගමික භක්තියත්, විදේශ දේවලට ඇති ආලයත් නිසා පාලි භාෂාව ඉගෙනීමට මහත් රුචියක් දැක්වූහ. අභයගිරියෙහි මහායානික භික්ෂූන් මහායාන ධර්ම ඇති කොට ලොකික ජීවිතවලට අවශ්‍ය සියලුම ශිල්ප ශාස්ත්‍ර උගැන්වීමේ දී සංස්කෘත භාෂාව තත්සම තද්භව ක්‍රම දෙකින් සිංහල භාෂාවට එක්වූවාය. මේ කරුණු නිසා පිරිවෙන්වල හෙවත් ආරාමවල සිංහල පාලි සංස්කෘත භාෂාත්‍රයන් ඡන්දස් අලංකාර නර්ක න්‍යාය හා විවිධ දඹිනත් උගන්වන ශ්‍රේණි ඇතිවිය. භික්ෂූන් ආගමික වශයෙනුත් ජාතික වශයෙනුත් ජනයා ගේ අනුශාසක වූවාහු ආචාර්යවරුද වූහ. මෙය වෙනත් රටක නොවූ විරු අපූරු සම්බන්ධයක් විය. මෙය ශාසනයටත් ජාතියටත් එකසේ හිතකර ක්‍රමයක් විය.

මේ වකවානුවේ පිරිවෙන් නමින් ව්‍යවහාර සාහ

01. මහා විහාර	11. ධාතුසේන පිරිවෙණ විහාරය
02. අභයගිරි	12. දයා අග්‍රබෝධි පිරිවෙණ
03. ඡේතවන	13. සමුද්‍රගිරි පිරිවෙණ
04. දකුණු ගිරිවිහාර පිරිවෙණ	14. කුරුන්දපිල්ල පිරිවෙණ
05. ගුන්පාකර පිරිවෙණ	15. උත්තරාල්හ පිරිවෙණ
06. කුක්කුට ගිරි පිරිවෙණ	16. මහින්දසෙන පිරිවෙණ
07. මයුර පිරිවෙණ	17. සේන සේනාපති පිරිවෙණ
08. ශ්‍රී සංඝබෝධි පිරිවෙණ	18. සිද්ධාර්ථ පිරිවෙණ
09. කපාරා පිරිවෙණ	19. මහාලෙඛ පිරිවෙණ
10. හෘදයොෂණ පිරිවෙණ	20. උද අග්බෝධි පිරිවෙණ

- 21. භණ්ඩික පිරිවෙණ
- 22. සක් සෙනෙවි පිරිවෙණ
- 23. රාජ පිරිවෙණ
- 24. ථූපාරාමයේ සෙනෙවිවරු සතර දෙනෙකු කරවූ පිරිවෙන් 4 කි.
- 25. කඝුජ් සෙනෙවිරත් පිරිවෙණ
- 26. වජිරාරාම පිරිවෙණ
- 27. සංසෙන් පිරිවෙණ
- 28. සෙනෙවිරත් පිරිවෙණ
- 29. මිණිපා පිරිවෙණ
- 30. සේනගේබෝධි පිරිවෙණ
- 31. සමුද්‍රගිරි පිරිවෙණ
- 32. උත්තරාලේන පිරිවෙණ
- 33. බද්ධසේනාපති පිරිවෙණ
- 34. සන්නරත්ම පිරිවෙණ
- 35. ගල් අලගල පිරිවෙණ
- 36. සත්වැලි පිරිවෙණ
- 37. උතුරු මුල පිරිවෙණ
- 38. වාදමුලි පිරිවෙණ
- 39. පොත්ම සාම පිරිවෙණ
- 40. මහා කන්ද පිරිවෙණ
- 41. මාඩිඡ්ටියානි පිරිවෙණ
- 42. චූල්ලපන්න පිරිවෙණ
- 43. සේනාපති මීගර පිරිවෙණ
- 44. අග්‍රබෝධි පිරිවෙණ
- 45. ශ්‍රී සංඝබෝධි පිරිවෙණ
- 46. ඡන්තවඩ්ඪ පිරිවෙණ
- 47. මීගර පිරිවෙණ
- 48. සුන්නාන පිරිවෙණ
- 49. කාල ප්‍රාසාද පිරිවෙණ
- 50. එලග්ග පිරිවෙණ
- 51. මරුගණ පිරිවෙණ
- 52. දික්සඳ සෙනෙවියා පිරිවෙණ
- 53. සීලාපස්සය පිරිවෙණ
- 54. කට්ඨභාල පිරිවෙණ
- 55. මණිසොම පිරිවෙණ
- 56. හෙලගම පිරිවෙණ
- 57. මාඩිඡියන් පිරිවෙණ

මේ පිරිවෙන් අතර යට සඳහන් පරිදි භික්ෂූන්ගේ වාසස්ථානන් ඇතුළු වන්නට ඉඩ තිබේ. මහාවිහාර අභයගිරි ජෙනවන ග්‍රන්ථාකර ආදී පිරිවෙන් **ශාස්ත්‍රීය** ආයතන ලෙසත් භික්ෂූ නිවාසස්ථාන ලෙසත් ප්‍රසිද්ධ වූ ආයතනයෝ වෙති. නිකාය හේදය වර්ධනය වන්නට රජවරු ඒ ත්‍රී පාර්ශ්වයටම ප්‍රත්‍යය පහසුකම් සැලසූහ. ආරාම පිරිවෙන් කරවා දුන්හ. මෙය එක් පසකින් පෙරවාද පාර්ශ්වයේ පිරිහීමටත් හේතු වූ අවස්ථා කිපයක් ඉතිහාස ගතවී තිබේ. මහසෙන් ගෝඨාභය වැනි රජවරුන්ගේ කාල පරිච්ඡේදවල වෛතුලයවාදීන්ගේ ජයග්‍රාහි අවස්ථා පිළිබිඹු වූ බව පෙනේ. පොළොන්නරු යුගය තෙක් උන්නතියට හා අවනතියට පත්වෙමින් නිකායත්‍රයට රටේ මහජනයාගේ සැලකිල්ලට භාජනවිය.

පොළොන්නරු යුගය අවසන් වන විට නාමමාත්‍රයෙන් නොතිබුණත් ධර්මානුක මත මිශ්‍ර වූ ඵෙරිය නිකායක් අපට දක්නට ලැබිණ. අද දක්වාත් එය නොවෙනස්ව පවතී. පෙර උගතුන්ව හැඳින්වීම සඳහා “**බහුශ්‍රැත**” නාමය ව්‍යවහාර වී තිබේ. බොහෝ ඇසු පිරු තැනැත්තා බහුශ්‍රැත නම් වේ. එවකට කියවීමෙන් නොව ඇසීමෙන්ම උගතුන් වීමේ සිරිත පැවැත්විණ. පත්පොත් සුලභ අවධිවල දී පවා අසා සිතේ ධරා කටපාඩම් කර ගැනීමම උසස් බුද්ධි සාමක්‍රියයක් සේ සලකා තිබේ. තවමත් අපේ පැරණියන් ගරු කරන්නේ කටපාඩමින් කියන දෙයටය. ලංකාවේ ත්‍රිපිටකය හදල අයට උගත් කරුණු අනුව ඒ ඒ නාම ව්‍යවහාර කෙරිණ.

ත්‍රිපිටකය උගත් අය තෙපිටක නමින් ද ඒ ඒ සහි වාචොද්ගත කළ අය භානක නමින්ද හැඳින්වූහ. සුන්න භානක විනය භානක ජානක භානක මජ්ඣිම භානක ආදී භානකවරුද භික්ෂූන් අතර සුලභවූහ. මුඛපාඨ වශයෙන් ගණ දමය කොටස් කොට ඒ ඒ භික්ෂූන්ට පැවරූ පසු ඒ භික්ෂූහු ශිෂ්‍ය පරම්පරාව තමන්ට භාර කොටස කටපාඩම් කර ගැනීමට උත්සුක වූහ. මෙය ත්‍රිපිටකයම පාඩම්

කිරීමට වඩා පහසු ක්‍රමයකි. සමස්ත අය පිටක දෙකක් හෝ තුනම වුව මුළුපාය වශයෙන් ගෙන ආහ. මේ ක්‍රමය අපේ පැරණි පිරිවෙන් වල ආවායඹ්වරු ශිෂ්‍යයන්ට ඉගැන්වූහ.

පෙළ පොත් වල විස්තර අරුත් පැවසීමට අස් කපා හා ඉන්ට්‍රොසාන විජටනය කිරීමට ගැටපදක් පදයක් පාසා අරුත් බිනීමට පදගත සන්නක් ලිවීමට පිරිවෙන් ආවායඹ්වරු සමස්තවූහ. මිහිඳු මාහිමියන් ගෙනා පෙළ අටුවාවනුත් මහා විහාරයේ දී සිංහලට පරිවර්තනය කළහ. මහා විහාර පිරිවෙණේ දී මේ සියල්ලම උගත් සිංහල භික්ෂුහු පාණ්ඩිතයෙන් යුක්ත වූහ. මේ තෙරවරු කෙතරම් පරිශ්‍රමයකින් ත්‍රිපිටකය ආරක්‍ෂා කර ගත්තාහුද යන්න නිදසුන් වලින් ස්ථුට මේ **බැඳිණිකියාභාය** යෙහිදී පිරිටට ගිය භික්ෂුහු නැවත ලංකාවට වැසියාහ. මෙහිම සිටි 60 නමක් භික්ෂුහු අමතකවන්නට නොදී කුසගින්නේ ක්ලාන්තව සිටියදී පවා වැලි ගොඩකට හිස් තබාගෙන එකිනෙකාගේ කණට කොඳුරමින් අමතක වන්නට නොදී ත්‍රිපිටකයේ පාඩම් කියමින් සිටියහ.

මජ්ඣිමනිකායෙහි තෙර කෙනෙක් එකුත් විසිවසක් කටපාඩම අමතක කොට වෙනත් කායඹයක යෙදී සිටියහ. එකුත්විසි වසකට පසුව යළිත් මජ්ඣිම නිකාය කට පාඩමෙන් කී උන්වහන්සේ එක අකුරක් ඉස්පිල්ලක් පාපිල්ලක් අත් නොහැර සම්පූර්ණ මජ්ඣිම නිකාය කට පාඩමෙන් කියන්නට සමස්ත වූහ.

පැරණි පිරිවෙන් අධ්‍යාපන ක්‍රමය මෙසේ කටපාඩමට ප්‍රමුඛස්ථානයක් දුන් අධ්‍යාපනයක් වූයෙන් වෙනත් ශිල්ප ශාස්ත්‍රවලටද මෙය බෝවී ගියේය. වෛද්‍ය නාක්‍ෂත්‍ර පොත් උගත් ශිෂ්‍යයෝ පවා සියලුම පොත් මැනක් වන තුරුම කටපාඩමෙන් උගත්හ. භික්ෂූන් අතර තවමත් කටපාඩම් කිරීමේ දක්‍ෂයෝ සිටිති.

පසු කාලයක පිරිවෙන් අධ්‍යාපනයේ මූලස්ථාන මූල ආයතන නමින් ප්‍රචලිත විය. ගිහි උගතුන් තම නිවෙස්වල දී ද ඉගැන්වීම කළේ ආදි කාලයේ පටන්ය. පිරිවෙණට යාමට අසීරු එසේ නොවේ නම් පිරිවෙන් නැති පළාත්වල සිටි උගත් ගිහි අය තමන් වෙතට ආ ශිෂ්‍යයන්ට ස්ත්‍රී පුරුෂ හේදයක් නොදක්වා ඉගැන්වීම කළහ. ගුරු ගෙදර-ගුරු කුලය ඇදුරෝල් යන ව්‍යවහාර පැරණි සෙල් ලිපිවල පවා දක්නට ලැබේ. උගතුන් අතර රජකුමරුවා පටන් දුප්පත් පැල්පත්වල සිටින අය ද සිටියහ. ස්ත්‍රීහුද ඇත අතීතයේ සිටම ශිල්ප ශාස්ත්‍ර පිරිවෙන්වල හෝ එයින් බැහැර ගුරු ගෙදරවල හෝ උගත්හ. අනුරාධපුර යුගය ධර්මශාස්ත්‍ර දෙකින් ආඨාසව පැවැත්තේය. ත්‍රිපිටකයෙන් පටන්ගත් අධ්‍යාපනය සිංහල පාලි සංස්කෘත ප්‍රාකෘත ආදි භාෂාවලට පවා ප්‍රසිද්ධ විද්‍යාපීඨ වූහ. නක්ෂත්‍ර වෛද්‍ය කලාශිල්ප නාත්‍ය සංගීත යුද සරඹ වැනි දේද පිරිවෙන් ආශ්‍රයෙන් උගත් බවට සාක්‍ෂ්‍ය ඉදිරිපත් කළ හැක. මේ යුගයේ දැනට දක්නට ලැබෙන්නේ සියබස් ලකර ධර්මපියා අටුවා ගැටපදය සිබ්වළඳු විනිස යන පොත් තුනක් පමණි. අග්බෝ රජු දවස සිටි දෙළොස් වහ කිවියන් ගේ නම් පවා සඳහන්ව තිබේ. එහෙත් ලියූ ග්‍රන්ථ ගැන කිසිව සඳහනක් නැත. සෙල් ලිපි හා සිගිරි ගී මේ යුගයේ අපට කියවන්නට ලැබෙන ශාස්ත්‍රීය අංශයේ ඒවා වෙත්. “මහ අටුවා කරුවෝ පවසති” යන අස්තකපා ග්‍රන්ථ තුනක් අස්තකපාචායඹ්වරුන්ගේ ග්‍රන්ථ කරණයට ඉවහල් වූ මහාසී කෘතීහු වෙති. වංශ කපා සාහිත්‍යයක් ආරම්භවූයේත් මේ යුගයේ ආගමට සම්බන්ධ වූ පූජාර්ථි වස්තූන් මුල්කොටය. මහාවංශ ද්‍රැවංශ බොධිවංශ ලලාට ධාතුචංශ

කෙසෙයින්ද දළදා මාලිගා ආදිය ඊට නිදසුන් වේ. මේ ග්‍රන්ථවලට මුල්වූ සිංහල පොත් නිවුනේස් යයිද සිද්ධතෙහි සඳහන් මුසුර සඳෙසක් ගැණන් කුසද කවක් ගැණන් ඉතියක් ලැබේ. සියබස් ලකරෙහි දී එළු ජන්දස් ග්‍රන්ථයක් නිවුණු බවටත් සාක්ෂ්‍ය තිබේ.

(සරණ නඹර වරලස සෙවලවැල කැර අරියන
රදුව පෙර කළ වමන් - කුස නිරිඳු නොසමළේ
තළා කෙළියෙහි නඹර දෙබෙරා බට පබවන
නඹරනට නිගාදිනි,
ථොනරිඳුඑකල්හි පුල්සලගෙහි නිවාගනි)

නිදසුන්ය

මේ යුගයේ මුල් කාලවල මාගධී නම් වූ පාලි භාෂාවට කවුරුන් ගරු කළහ. ආගමික භාෂාව නිසා බුද්ධ ධර්මය හැදෑරීමට ද මෙය අවශ්‍ය විය. සිංහල පසෙක තබා පාලි සාහාය්‍යය මෙන් ගෞරවයෙන් හදාරා ත්‍රිපිටකය සම්බන්ධ පොත් පාලි-යෙන්ම කළහ. සිංහල භාෂාවේ තිබූ අක්ෂර භාෂා පාලි අටුවා වලින් පසුව ක්‍රමයෙන් පිරිහී ගොස් සම්පූර්ණයෙන් අන්තර්ධාන විය. ඊළඟට සංස්කෘතය බල පවත්වන්නට විය. මේ යුගයේ භාරතයේ ප්‍රචලිතව පැවති රාමායනය මහාභාරතය වැනි ග්‍රන්ථ ලංකාවේත් භාවිතා කළ බව බුදුගොස් හිමියන්ගේ අටුවාවලින් පෙනේ. සම්මාදිට්ඨී සූත්‍රයට ලියූ අටුවාවේ භාරතයුද්ධය හා සිතාහරණ ය වැනි ග්‍රන්ථ නොකියවිය යුතු පොත් ගණයට සඳහන් කිරීමෙන් එය පැහැදිලි වේ. ලංකාවේ කලක් ගතකළ අමොසවපු හික්ෂුව සූත්‍ර, ශාස්ත්‍ර තන්ත්‍රා ඇතුළු පොත් 800 කට වඩා එකතු කර ගත් බව කියා තිබේ. ධම්පියා අටුවා ගැටපදයට සිංහලෙන් අක්ෂි ලියූ නමුත් ධාතු ප්‍රත්‍ය ආදිය පෙන්වීමේ දී සංස්කෘත ව්‍යාකරණ අනුගමනය කොට තිබේ. භා - දිජනො, ගෙල - හඹිඤ්ඤ යෙ - සකන්දර් - ගති ගොෂණ යො යනාදියෙන් එය පැහැදිලිය. මහාබෝධිවංශ ගැටපදය ජාතක ගැටපදය, ද පෙර ග්‍රන්ථ පද අනුගමනයෙන් සම්පාදනය විය. සූත්‍ර, විනය, අභිධර්ම ග්‍රන්ථ ඉගෙනීමේ දී දන් සැලකිල්ල සිංහල භාෂාවට කොතනකවත් දී නැත. මිහින්තලා සෙල් ලිපියෙහි සඳහන් අන්දමට විනය උගන්තා ශිෂ්‍යයන්ට ආවාස 5 ක් ද, සූත්‍ර උගන්තා ශිෂ්‍යයන්ට ආවාස 7 ක් ද, අභිධර්ම උගන්තා ශිෂ්‍යයන්ට ආවාස 12 ක් ද දී තිබේ.

ඒ කාලයේ රජවරුන්ගේ පාණ්ඩිත්‍යය ද පාලි සංස්කෘත කෙරෙහින් ධර්මය කෙරෙහින් පැතිරී පැවැත්තේය. සතරවන සේන රජතුමා සියබස් ලකර කළේ කාව්‍යාදර්ශය නමැති සංස්කෘත අලංකාර ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි. බුද්ධදස රජතුමා සාරාඤ්චි සංග්‍රහය කළේ සතු බසිනි. කුමාරදස රජු සංස්කෘත භාෂාවෙන් ජාතක-හරණය වැනි මහා කාව්‍යයක් නිපදවීය. දෙවුතිස් රජතුමා යුද්ධයට ගියේ යුද්ධයේදී චලොත් අභිධර්ම උගෙන බණ කියා ඒ පින් අනුමෝදන් කරන්නට බිසවට නියම කොටය. වොහාරතිස් රජතුමා කම්බු ග්‍රාම වාසී දෙව නම් තෙරුන් වෙත බුද්ධ ධර්මය උගන්තේය. වොහාරතිස් රජතුමාගේ කාලයේ සිටි කපිල ඇමතියා ධර්මයෙහි පාරප්‍රාප්ත පඩිවරයෙකි. රජු වෛතුලය වාදය මර්දනය කළේ එතුමා වාදයට ඉදිරිපත් කිරීමෙනි.

එකල පිරිවෙන් අධ්‍යාපනය ලැබූ ශිෂ්‍යයන් අතර ගිහි පඩිවරුන් බොහෝ දෙනෙකුගේ නම සඳහන්ව ඇත. දෙවුතිස් රජුගේ දියණිය, මහණව අභිධර්මය උගත් ප්‍රචාන්තිය මහාවංශයෙහි සඳහන් වේ. මෙහෙණි සස්තෙහි පැවිදි වූවන් ඒ

මෙහෙණි අසපුවල විසූ උගත් තෙරණිවරුන් ගෙන් ධර්මය උගත්හ. ධාතුසේන කුමාරයා මහණව සිටි කෙනෙකි. ඒ කාලයේ භාෂාශාස්ත්‍රන් දේශපාලනයන් අස්ථි ශාස්ත්‍රයන් උගන්නේ පිරිවෙණෙනි. සිරිසහබෝ රජුගේ පාණ්ඩිතය වණිනා කිරීමේ දී අන්තනගලු වංශයේ කළ විසාරයෙන් එතුමා හික්ෂුන්ගෙන් උගත් ශාස්ත්‍ර රාශිය මෙකල විශ්ව විද්‍යාලයකින්වත් නොලැබෙන පාපුල අධ්‍යාපනයකි. දුයාපහුති පෝතිපාල හිමියන් සමග කළ වෛතුලයවාදීන්ගේ වාදයේ දී පෝතිපාල හිමියෝ ඔවුන් පරාජය කළහ. එහෙත් එය වැරදි යයි උන්වහන්සේට විරුද්ධව ඉදිරිපත් වූයේ දුයාපහුති නම් ආදිපාදයෙකි. හේ ධර්මයෙහි විශාරද පඬිවරයෙකි. සිසුගාම පිරිවෙණේ අභිධර්මයෙහි විවක්ෂණ ධර්මිත්‍ර නම් යතිවරයෙක් විසිය. වනවාසවාසි දුයානාග තෙරණුවෝද අභිධර්මය උගත් යතිවරයෙකි.

මුගලන් රජු තුන්පිටකය ලියවීමෙන් ද කාව්‍යයන් ගොතා ඇතුන් පිට නැගී තිනිසුන් ලවා නගරය පුරා කියවීමෙන් ද ශාස්ත්‍ර සංවර්ධනයට ක්‍රියා කළේය. අභෙදාසම්මත කවියන් විසූවේ 1 වෙනි අග්බෝ රජු කාලයේ ය. 2 කාශ්‍යප රජු සාර සංග්‍රහය සහිත පෙළ ලියවූ බවත් කියති, මෙය සිංහල කෘතියක් විය යුතුය. ධර්මිත්‍ර හිමි අර්තවර්ණනා සහිතව අභිධර්මය ලියවීය. 5 කාශ්‍යප නරපති හික්ෂුන් පිරිවරා ධර්ම දේශනා කළේය. මෙතුමා සාහිත්‍යය වර්ධනය කළ රජෙකි. අභිධර්ම පිටකය කෙරෙහි මුහුණේ විශේෂ සැලකීමක් විය. ධර්මපියා ගැටපදයද මෙතුමාගේ කෘතියකි. 7 අග්බෝ රජු ඔෂම විද්‍යාව මැනවින් හදළ උගතෙකි. ඒ පිළිබඳ පොතක් ද මෙතුමා විසින් ලියා තිබේ. 1 උදය රජු සිංහලෙන් නීති ග්‍රන්ථයක් ලියා නැබිය. එවකට විනිශ්චය කරුවන්ගේ නඩු තීන්දු ග්‍රන්ථාරූඪ කළ බවද සඳහන් වේ.

මෙරට ජනයා ව්‍යවහාර කළ භාෂාව බුදුසමයක් සමග පැමිණි පාලි භාෂාවෙන් පෝෂිත වූවාය. තද්භව වශයෙන් පෙළ බසින් හෙළ බසට බිඳී ආ ශබ්ද සංඛ්‍යාව විශාලය. එවක ජනයා ආගමික හක්තියත්, විදේශ දේවලට ඇති ආලයත් නිසා පාලි භාෂාව ඉගෙනීමට මහත් රුචියක් දැක්වූහ. අභ්‍යගිරියෙහි මහායානික හික්ෂුන් මහායාන ධර්ම ඇතිකොට ලෝකික ජීවිතවලට අවශ්‍ය සියලුම ශිල්ප ශාස්ත්‍ර උගැන්වීමේදී සංස්කෘත භාෂාව තත්සම තද්භව ක්‍රම දෙකින් සිංහල භාෂාවට එක්වූවාය. මේ කරුණු නිසා පිරිවෙන්වල හෙවත් ආරාමවල සිංහල පාලි සංස්කෘත භාෂාත්‍රයන් ඡන්දස් අලංකාර නර්ක න්‍යාය හා විවිධ දේහනන් උගන්වන ශ්‍රේණි ඇති වූහ. හික්ෂුන් ආගමික වශයෙනුත් ජාතික වශයෙනුත් ජනයාගේ අනුශාසකවූවාහු ආචාර්යවරුද වූහ. මෙය වෙනත් රටක නොවූ විරු අපූරු සම්බන්ධයක් විය. මෙය ශාසනයටත් ජාතියටත් එකසේ හිතකර ක්‍රමයක් විය. හවුරුදු දේදහසකට අධික කාලයක් මේ අවිච්ඡින්න සම්බන්ධය නිසා නො කැඩීය, නො බිඳීය හැකි හිමි පැවිදි සම්බන්ධයක් උදවිය. මෙය බෞද්ධ සංස්කෘතියත් ජාතියට කාවැදී ධර්මිප නාමයටත් අර්භ වූ ලෝකයේ කිසිම රටකට නො දෙවෙනි උසස් ශිෂ්ටාචාරයක් බිහිවීමට ද හේතුවක් විය.